

Jolanta Muszyńska:

***Miejsce i wspólnota. Poczucie wspólnotowości mieszkańców północno-wschodniego pogranicza Polski. Studium pedagogiczne.* Warszawa 2014, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, ss. 352.**

Praca jest efektem oryginalnych poczynań badawczych autorki od lat zajmującej się problematyką miejsca i wspólnotowości. Autorskie ujęcie wyraźnie eksponuje powiązania zagadnień edukacji międzykulturowej z wiedzą zgromadzoną na gruncie pedagogiki społecznej, psychologii, socjologii, nauk o kulturze.

Na uznanie zasługuje tematyka pracy. Po okresie wzmożonego zainteresowania indywidualizmem, kształtowaniem się tożsamości osobistej, wydaje się szczególnie interesujące zwrócenie uwagi na znaczenie wspólnoty i wspólnotowości w życiu jednostek, grup i zbiorowości. Bliższe przyjrzenie się środowisku lokalnemu dostarcza interesujących wniosków dla pedagogiki społecznej i praktyki edukacyjnej – edukacji regionalnej i międzykulturowej.

Świadectwem naukowej rangi problemu wspólnotowości są liczne prace teoretyczne i badania empiryczne podejmowane od kilku dziesięcioleci przez znaczących w nauce filozofów, psychologów, socjologów i pedagogów zarówno polskich, jak i zagranicznych. Mimo istniejącej bogatej literatury teoretycznej i wyników badań empirycznych nie udało się – jak pisze autorka – ostatecznie rozstrzygnąć odpowiedzi na pytania poznawcze: Jak współcześnie interpretować wspólnotę? Czym jest wspólnota i jakie

ma znaczenie dla jednostki? Czy rzeczywistość wspólnota to realna przestrzeń doświadczeń współczesnych jednostek czy tylko pozorna, zewnętrzna forma przypisania ich do wspólnoty? (Wprowadzenie, s. 8).

Książka jest utrzymana w konwencji scjentyistycznej i interdyscyplinarnej optyce badawczej. Ujawnia, nagłaśnia i czyni przedmiotem zainteresowania problematykę miejsca, wspólnoty i poczucia wspólnotowości jako swoistych powinności edukacji, podkreśla społeczną rangę problemu, m.in. dzięki pokazaniu znaczenia poczucia wspólnotowości dla jednostek, grup i zbiorowości, wpisuje się w praktyki kontrseksualizacyjne. Właśnie w tym postrzegam szczególną jej wartość i oryginalność. Autorka formułuje własne podejście do wspólnoty. Stwierdza, że bliższe jest jej „interpretowanie wspólnoty jako wspólnoty uzgodnienia (*community of assent*) polegające na podzieleniu tych samych przekonań, wartości niż wspólnoty przypisanej (*community of descent*), zamkniętej, do której nie można się zapisać, bo przynależność do niej opiera się na „urodzeniu się” w danym miejscu i czasie” (s. 96).

Największe zalety rozprawy dotyczą zarówno elementów jej warstwy teoretycznej, metodologicznej (oryginalny model badania poczucia wspólnotowości), jak i empirycznej. Na tle wyników badań własnych Autorka zwraca uwagę na to, że jednostki kreatywne, twórcze poprzez swój rozwój i zaangażowanie społeczne są w stanie zmienić oblicze współczesnych społeczeństw lokalnych.

Badania, których przedmiotem było poczucie wspólnotowości mieszkańców społeczności lokalnych północno-wschodniej Polski, prowadzone były na specyficznym pod względem społecznym i kulturowym obszarze Pogranicza, które traktowane jest w edukacji międzykulturowej jako swoiste laboratorium procesów społecznych. Podobnie w pedagogice społecznej społeczności lokalne traktuje się jako laboratoria demokracji (W. Theiss), miejsca kreowania postaw obywatelskiej otwartości. Autorka pisze: „Obraz aktywności mieszkańców środowisk lokalnych moich rozmówców nie napawa optymizmem, ale [...] nie odbiega znacząco od ogólnego obrazu społeczeństwa polskiego. Są jednak takie sytuacje i takie działania, w które mieszkańcy włączają się chętnie. Dotyczą one wsparcia, pomocy określonym osobom w ich środowiskach lokalnych, osobom, które z różnych powodów znalazły się w sytuacji trudnej dla siebie i swojej rodziny” (s. 304).

Książka Jolanty Muszyńskiej jest oryginalną i wartościową pracą, ukazującą ważne pedagogicznie i społecznie zagadnienia, wnosi znaczący wkład do teorii oraz metodologii badań poczucia wspólnotowości. Zainteresować może osoby, którym idea miejsca i wspólnotowości jest bliska.

Alina Szczurek-Boruta

**Hanna Komorowska,
Lucyna Aleksandrowicz-Pędich (eds):
Coping with diversity. Language and culture education. Warszawa 2010,
Academica Wydawnictwo SWPS,
ss. 320.**

Książka Hanny Komorowskiej i Lucyny Aleksandrowicz-Pędich pt. *Coping with diversity. Language and culture education*, dotycząca sposobów radzenia sobie z różnorodnością w edukacji językowej i kulturowej, stanowi kompleksowe ujęcie międzykulturowego aspektu edukacji w ujęciu lingwistycznym, psychologicznym, filozoficznym, pedagogicznym i kulturowym. W publikacji zaprezentowano rzeczywistość funkcjonowania społeczeństw wielokulturowych, w tym szanse i możliwości wynikające z doświadczania edukacji w warunkach kontaktu międzykulturowego oraz potrzebę podnoszenia poziomu świadomości i kompetencji międzykulturowych uczniów, studentów i nauczycieli, będących z założenia współkreatorami owego kontaktu.

Publikacja została podzielona na trzy części. W pierwszej z nich *New trends in language and culture teaching* (Nowe trendy w nauczaniu języka i kultury) autorzy ośmiu artykułów odnoszą się do innowacyjnych sposobów podejścia w nauczaniu języka i kultury, z uwzględnieniem podejścia dydaktycznego. W drugiej, *Context of teaching/learning in multicultural societies* (Nauczanie i uczenie się w społeczeństwach wielokulturowych), rozważania w sześciu artykułach oscylują wokół zagadnienia